

Kartlegging av naturmangfold i planområde BFK3 ved Spåtind i Nordre Land kommune

Kristine Heistad / Torbjørn Høitomt

Kartlegging av naturmangfold i planområde BFK3 ved Spåtind i Nordre Land kommune

Forfattere: Kristine Heistad / Torbjørn Høitomt

Publisert: 13.06.2025

Antall sider: 16 sider

Publiseringstype: PDF med aktive lenker

Oppdragsgiver: Spåtind AS

Tilgjengelighet: Dokumentet er offentlig tilgjengelig

Rapporten refereres som: Heistad, K. og Høitomt, T. 2025. Kartlegging av naturmangfold i planområde BFK3 ved Spåtind i Nordre Land kommune. Biofokus rapport 2025-074. Stiftelsen Biofokus. Oslo.

Forsidebilder: Gamle grantrær / Eldre granskog med bjørk / Gubbeskjegg / Planområdet sett utenfra / Granseterlav. Foto: Kristine Heistad

Biofokus rapport 2025-074

ISSN 1504-6370

ISBN 978-82-8449-527-9

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
www.biofokus.no

Forord

Stiftelsen Biofokus har på oppdrag fra Spåtind AS undersøkt biologisk mangfold i et planområde ved Spåtind i Nordre Land kommune. Feltundersøkelser ble gjennomført 8. mai 2025 av Kristine Heistad. Prosjektansvarlig i Biofokus har vært Kristine Heistad og intern kvalitetssikrer har vært Torbjørn Høitomt.

Vi vil takke oppdragsgiver ved kontaktperson Thomas Skretteberg Aas for oversendelse av relevante plandokumenter og godt samarbeid i prosjektperioden.

Dokka, 05.06.2025

Torbjørn Høitomt og Kristine Heistad

Det vokser relativt store mengder gubbeskjegg på enkelte av granene. Foto: Kristine Heistad / Biofokus.

Innhold

1	Innledning	5
1.1	Bakgrunn	5
1.2	Planområde og planlagte tiltak	5
1.3	Tidligere registreringer	6
2	Metode	6
2.1	Datainnsamling	6
2.2	Naturmangfoldloven	7
2.3	Behandling av data og prosjektets produkter	8
3	Resultater	9
3.1	Kartlagte naturtyper	9
3.2	Artsmangfold	10
3.3	Fremmede arter	10
4	Vurdering av naturmangfoldet og planen	10
4.1	Vurdering opp mot Naturmangfoldloven	10
4.2	Påvirkning og konsekvens	11
4.3	Hensyn og avbøtende tiltak	11
5	Referanser	12
	Vedlegg 1. Naturtypebeskrivelser	13
	Vedlegg 2. Kategorier for rødlistearter	14
	Vedlegg 3. Kategorier for fremmede arter	15

1 Innledning

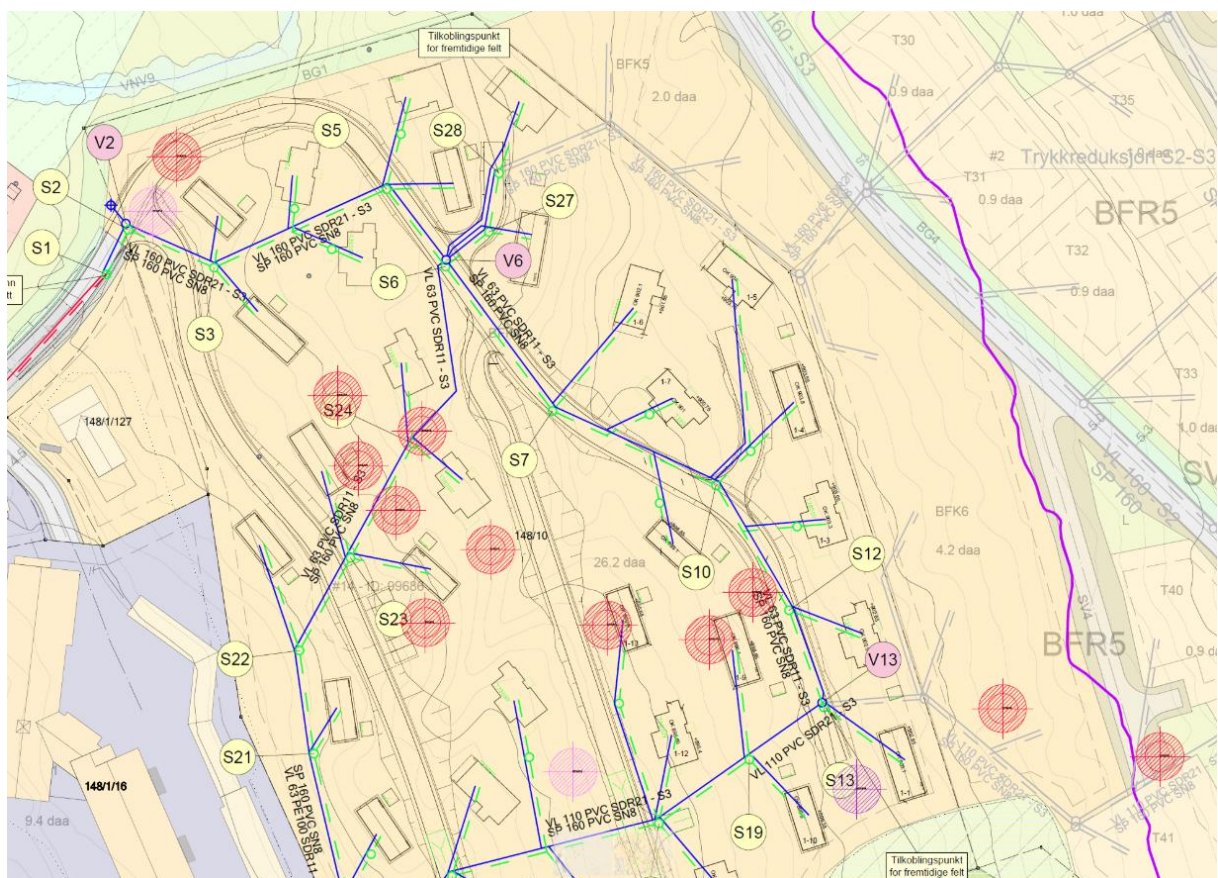
1.1 Bakgrunn

Bakgrunnen for oppdraget er foreslått hytteutbygging. Biofokus har gjennomført en arts- og naturtypekartlegging innenfor planområde BFK3. Det er ikke foretatt en konsekvensvurdering i denne omgang, men kunnskapsgrunnlaget for naturmangfold vurderes som godt nok til å kunne utføre en konsekvensvurdering ved et senere tidspunkt. De naturfaglige vurderingene i denne rapporten vil være en del av det faglige grunnlaget i planprosessen.

1.2 Planområde og planlagte tiltak

Planområdet er på om lag 26 daa og består av gran- og bjørkeskog og mindre partier med myr. Alderen på skogen varierer, men den eldste delen av granskogen vurderes til å være over 150 år. Berggrunnen er fattig til intermediær og består av leirskifer, med løsmasser bestående av morenemateriale (NGU, 2025).

Spåtind AS planlegger å bygge fritidsboliger innenfor planområdet. Figur 1 viser planlagt plassering av bygninger.

Figur 1. Planlagte tiltak innenfor planområde BFK3 ved Spåtind.

Figur 2. Planområdet sett fra Fjellstuguvegen. Foto: Kristine Heistad / Biofokus

1.3 Tidligere registreringer

Det var tidligere registrert rødlistede arter innenfor planområdet, bl.a. gubbeskjegg (NT), sprikeskjegg (NT) og granseterlav (NT), i tillegg til enkelte trivielle arter (Artsdatabanken og GBIF Norge, 2023).

2 Metode

2.1 Datainnsamling

Kartleggingstema

Arbeidet har omfattet kartlegging av:

- Naturtyper etter Miljødirektoratets instruks (Miljødirektoratet, 2024a) basert på NiN2 (Halvorsen et al., 2015).

- Levesteder for rødlistearter og andre forvaltningsrelevante arter. Rødlistekategorier følger gjeldende norsk rødliste (Artsdatabanken, 2021). Se vedlegg 2 for forklaring av kategorier.
- Forekomster av fremmede arter iht. Fremmedartslista 2023 (Artsdatabanken, 2023). Se vedlegg 3 for forklaring av kategorier.

Viktige datakilder

Tilgjengelige naturdatabaser og litteratur er gjennomgått for å samle eksisterende kunnskap om området, bl.a. Naturbase og Artskart.

Feltkartlegging

Feltkartlegging i området ble utført av Kristine Heistad 8. mai 2025. Kartleggingsforholdene var gode, med tørt, delvis skyet vær.

2.2 Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven (Klima- og miljødepartementet, 2009) legger føringer for hvordan naturens mangfold skal hensyntas ved ulike typer planlagte tiltak. Nedenfor er paragraf 8-10 under kap. II (alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk) listet, og hver paragraf er kommentert med utgangspunkt i Biofokus rolle i planprosjektet.

§ 8.(kunnskapsgrunnlaget)

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

- Biofokus baserer sine vurderinger om arters bestandssituasjon på den norske rødlisten for truede arter (Artsdatabanken, 2021). Artsdatabankens oversikt over alle norske arters utbredelse i Artskart (Artsdatabanken og GBIF Norge, 2023), Miljødirektoratets oversikt over prioriterte arter i Naturbase (Miljødirektoratet, 2024b) og Naturindeks for biologisk mangfold (Jakobsen & Pedersen, 2020).
- Vi kartlegger artsmangfoldet og dokumenterer dette gjennom Artskarts løsninger.
- Biofokus baserer sine vurderinger om naturtypers utbredelse og økologiske tilstand på Artsdatabankens rødliste for truede naturtyper (Artsdatabanken, 2018), Miljødirektoratets oversikt over forvaltningsrelevante naturtyper (inkludert rødlistede og utvalgte naturtyper) (Miljødirektoratet, 2024b), samt på vitenskapelige vurderinger av [økosystemenes økologiske tilstand](#).
- Vi avgrenser og vurderer naturtyper i henhold til Miljødirektoratets instruks for naturtypekartlegging basert på beskrivelsessystemet NiN og/eller etter DN-håndbok 13 om kartlegging og verdisetting av biologisk mangfold. I tillegg finnes det store mengder informasjon fra biologiske undersøkelser gjennom flere tiår som vi bruker aktivt i våre vurderinger.

§ 9.(føre-var-prinsippet)

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

- Det vil ikke være mulig i løpet av en enkelt undersøkelse å få en fullstendig oversikt over alle biologiske verdier i et utredningsområde.
- Biofokus bruker faglig skjønn for å avveie hvor detaljerte undersøkelsene trenger å være, samt bruker vår kunnskap om økologiske sammenhenger ved avgrensning og verdisetting av naturtyper, samt når konsekvensene av konkrete tiltak skal vurderes.
- Vi angir i rapporten noe om usikkerheten knyttet til registreringene, og om denne usikkerheten er akseptabel eller ikke. Vi vil foreslå tilleggskartlegginger dersom usikkerheten er for stor.

§ 10.(økosystemtilnærming og samlet belastning)

En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

- Biofokus bruker de samme kildene som nevnt under «kunnskapsgrunnlaget», og gjør overordnede vurderinger av forekomster, trusler og økologiske sammenhenger på landskapsnivå og i et regionalt og nasjonalt perspektiv.
- Biofokus bruker digitale kart og flybilder for å se på utvikling over tid i et gitt område. Dette gir et godt grunnlag for å vurdere hvilken belastning økosystemet har vært utsatt for tidligere.

2.3 Behandling av data og prosjektets produkter

Rapporten fra oppdraget blir etter ferdigstilling og godkjenning publisert i Biofokus sin rapportserie på vår hjemmeside. Alle artsdata fra prosjektet blir gjort tilgjengelige i Artskart via Biofokus egen artsbase (BAB). Naturtypedata blir levert Miljødirektoratet for innleggelse i Naturbase.

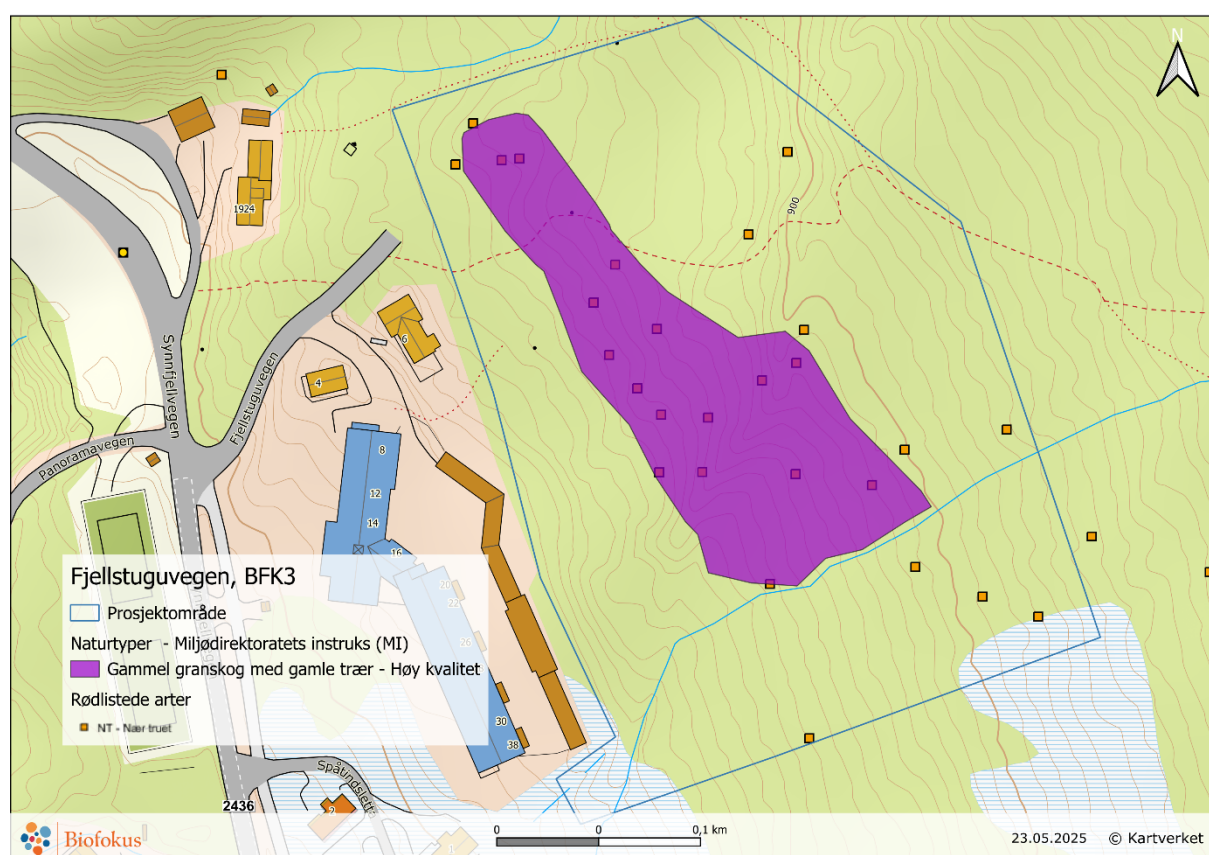
3 Resultater

3.1 Kartlagte naturtyper

Området ble kartlagt etter Miljødirektoratets instruks (Miljødirektoratet, 2024a), og det ble registrert én lokalitet med gammel granskog med gamle trær (C12.2) sentralt i planområdet (figur 3). Lokaltiteten er noe marginal med tanke på alder på trærne, men resultat av boring av representative trær med trebor påviste flere trær eldre enn 150 år. Funn av arter som sukkernål og sprikeskjegg bekrefter dette, da spesielt sukkernål, som vokser på stammen av ordentlig gamle grantrær og er knyttet til skog som aldri har vært flatehogd (Jensen et al., 2022). Det er imidlertid noe usikkerhet knyttet til avgrensningen av lokaliteten da det er flytende overganger og tettheten av gamle trær varierer. Området som er avgrenset er arealet med størst tetthet av arter og gamle trær. Full beskrivelse av naturtypelokaliteten finnes i vedlegg 1 og vil bli tilgjengelig i [Naturbase](#) etter godkjenning av Miljødirektoratet.

Tabell 1. Oversikt over naturtyper kartlagt etter Miljødirektoratets instruks.

NIN-ID	Områdenavn	Naturtype	Tilstand	Natur-mangfold	Samlet kvalitet	Areal (daa)
NINFP2510186895	Fjellstuguvegen	Gammel granskog med gamle trær	God	Moderat	Høy	6,08

Figur 3. Det ble kartlagt én naturtypelokalitet med gammel granskog med gamle trær med høy lokalitetskvalitet.

3.2 Artsmangfold

Resultat fra feltbefaring og uttrekk fra Artskart viser at det er registrert fire rødlistede lavarter i området (tabell 2). Det er ikke gjort grundige undersøkelser av mangfoldet av alle artsgrupper, slik at det kan finnes flere rødlistearter av for eksempel moser, lav og sopp i området, men grunnet skogens marginale alder og relativt fattige berggrunn anses det ikke som spesielt sannsynlig. Figur 3 viser artenes plassering. Merk at ikke alle lokaliteter med gubbeskjegg er registrert, da denne arten opptrådte jevnt over store deler av planområdet. Alle artsregistreringer er tilgjengelig i Artsdatabankens [Artskart](#).

Tabell 2. Rødlistearter registrert i området.

Artsgruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Kategori	Siste funn
Lav	<i>Hypogymnia bitteri</i>	Granseterlav	Nær truet (NT)	2025
	<i>Alectoria sarmentosa</i>	Gubbeskjegg	Nær truet (NT)	2025
	<i>Bryoria nadvornikiana</i>	Sprikeskjegg	Nær truet (NT)	2025
	<i>Chaenotheca subroscida</i>	Sukkernål	Nær truet (NT)	2025

3.3 Fremmede arter

Det er ikke påvist fremmede arter innenfor planområdet.

4 Vurdering av naturmangfoldet og planen

4.1 Vurdering opp mot Naturmangfoldloven

§ 8. (kunnskapsgrunnlaget)

Planområdet er kartlagt for forekomst av arter og naturtyper. Artsregistreringer for alle artsgrupper er ikke grundig gjennomført, men egne feltregistreringer sammen med registreringer på Artskart gir et godt bilde av både forekomster og potensial. Kunnskapsgrunnlaget er vurdert som godt nok til å kunne vurdere områdets naturverdi og konsekvenser av tiltaket ved en eventuell konsekvensvurdering.

§ 10. (økosystemtilnærming og samlet belastning)

Det er registrert en naturtype og fire rødlistede arter i området. Tiltaket vil påvirke skogens biologiske mangfold, da er planlagt hytter spredt over hele planområdet. Det er imidlertid en god del skog med liknende kvaliteter i området rundt, og tiltaket legges inntil allerede eksisterende bebyggelse. Fjellgranskog er utsatt for et sterkt utbyggingspress både lokalt og nasjonalt, og planene som skisseres i denne rapporten vil i noen grad øke den samlede belastningen på viktige økosystemer, da alle planer som berører natur vil redusere det samlede naturarealet til en viss grad.

§ 9. (føre-var-prinsippet)

Kunnskapsgrunnlaget, gjennom forhåndsundersøkelser og feltarbeid, vurderes som godt, og «føre-var-prinsippet» ivaretas gjennom naturtypelokalitetens samlede kvalitetsvurdering som er satt til «høy».

4.2 Påvirkning og konsekvens

Omsøkt plan vil medføre store beslag på den kartlagte naturtypelokaliteten, da det er planlagt flere bygninger innenfor avgrensingen. I henhold til [Miljødirektoratets veileder M-1941](#) vurderes påvirkningen på planområdet til forringet – sterkt forringet med bakgrunn i det er planlagt direkte arealinngrep i mer enn 50 % av lokaliteten, samt at tiltaket splitter opp og forringer arealer slik at funksjoner reduseres (Miljødirektoratet, 2025). Det er viktig å merke seg at dette er en naturtype det finnes mye av lokalt og regionalt, men det endrer likevel ikke graden av forringelse på det aktuelle området. Ved å slå sammen områdets verdi med påvirkning ender man på en konsekvensgrad tilsvarende øvre sjikt av middels negativ konsekvens for naturmangfold.

4.3 Hensyn og avbøtende tiltak

Dersom foreslåtte tiltak gjennomføres som planlagt, finnes det avbøtende tiltak som til en viss grad kan bøte på inngrepene i planområdet. Det anbefales å spare så mange store, gamle grantrær som mulig og sette igjen mindre arealer av naturtypen der det lar seg gjøre. Disse avbøtende tiltakene vil imidlertid bare begrense påvirkningen i noen grad.

Figur 4. Gammel granskog innenfor prosjektområdet. Foto: Kristine Heistad / Biofokus

5 Referanser

- Artsdatabanken. (2018). *Norsk rødliste for Naturtyper* 2018.
<https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>
- Artsdatabanken. (2021). *Norsk rødliste for arter* 2021.
<https://artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/>
- Artsdatabanken. (2023, august 11). *Fremmede arter i Norge—Med økologisk risiko* 2023.
<https://www.artsdatabanken.no/lister/fremmedartslista/2023>
- Artsdatabanken og GBIF Norge. (2023). *Artskart—Internettportal for artssøk*.
<https://artskart.artsdatabanken.no/>
- Halvorsen, R., Bryn, A., Erikstad, L., & Lindgaard, A. (2015). *Natur i Norge—NiN. Versjon 2*.
- Jakobsen, S., & Pedersen, B. (2020). *Naturindeks for Norge 2020. Tilstand og utvikling for biologisk mangfold. NINA Rapport 1886*. (s. 118). Norsk Institutt for naturforskning (NINA).
- Jensen, H. L., Kagge, E. O., & Hertzberg, M. (2022). *Artsmangfold i skog—En håndbok om signalarter på Østlandet* (1. utg.).
- Klima- og miljødepartementet. (2009). *Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)*. Klima og miljødepartementet. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100>
- Miljødirektoratet. (2024a). *Kartleggingsinstruks. Kartlegging av terrestriske Naturtyper etter NiN2. Miljødirektoratet veileder* (No. M-2209 Versjon 12.01.2024; s. 411).
<https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2022/januar/kartleggingsinstruks-kartlegging-av-terrestriske-naturtyper-etter-nin/>
- Miljødirektoratet. (2024b). *Naturbase*.
<https://geocortex02.miljodirektoratet.no/Html5Viewer/?viewer=naturbase>
- Miljødirektoratet. (2025). *Konsekvensutredning av klima og miljø. Veileder | M-1941*.
<https://www.miljodirektoratet.no/konsekvensutredninger>
- NGU. (2025). *Interaktivt berggrunnskart fra Norges geologiske undersøkelser sin digitale karttjeneste*.
https://geo.ngu.no/kart/berggrunn_mobil/

Vedlegg 1. Naturtypebeskrivelser

Fjellstuguvegen: Fjellstuguvegen

ID: NINFP2510186895

Naturtype: C12.2 Gammel granskog med gamle trær

Kartlagt: 8. mai 2025, 10:18

Nøyaktighet: Meget god (5 - 20m)

Størrelse: 6082,35 m²

Tilstandsvurdering: God

Naturmangfoldvurdering: Moderat

Samlet lokalitetskvalitet basert på Miljødirektoratets instruks: Høy lokalitetskvalitet

Tilstand beskrivelse: Tilstand er vurdert til god da lokaliteten består av grandominert skog uten spor etter tyngre kjøretøyer. Det er noe spor etter slitasje fra menneskelig aktivitet i form av en bred sti nord i lokaliteten (0-3%), og det er spor etter vedhogst. Ingen fremmede arter er registrert.

Naturmangfold beskrivelse: Naturmangfold er vurdert til moderat da lokaliteten er mellom 5 og 50 daa og har forekomst av fire rødlistede arter: Sukkernål (NT), gubbeskjegg (NT), granseterlav (NT) og sprikeskjegg (NT). De tre sistnevnte var tidligere registrert i området, og ble gjenfunnet under kartleggingen. Det er lav forekomst av grove læger og gadd (over 30 cm bhd) av gran (0-1 per daa). Lokaliteten er ikke undersøkt for markboende sopp, men potensialet for denne artsgruppen vurderes som lavt.

Vedlegg 2. Kategorier for rødlistearter

Norsk rødliste for arter (Artsdatabanken, 2021) lister og vurderer norske arters risiko for utryddelse. For å vurdere en spesifikk arts risiko for utryddelse vurderes grovt sett artens sjeldenhet, tilbakegang og leveområdets størrelse og fragmentering. Målsettingen med den nasjonale rødlisten er å sikre at artene ikke forsvinner fra landet.

Artene på rødlisten er rangert i seks kategorier. Kategoriene viser hvor høy risiko artene i kategorien har for å dø ut, forutsatt at forholdene ikke endres.

Tabell 2. Kategorier for arter som er rødlistet.

RL-kategori	Rødlistekategori	Forklaring
RE	Regionalt utdødd (Regionally Extinct)	Arter som er utdødd som reproduserende i landet. Ifølge IUCN skal denne kategorien kun benyttes når det ikke er spor av tvil om at arten er utryddet i landet. I tillegg skal arten ha produsert i Norge de siste 200 årene.
CR	Kritisk truet (Critically Endangered)	Arter som har ekstremt høy risiko for å dø ut (50 % sannsynlighet for utdøing innen 3 generasjoner og minimum ti år)
EN	Sterkt truet (Endangered)	Arter som har svært høy risiko for å dø ut (20 % sannsynlighet for utdøing innen 5 generasjoner, minimum 20 år).
VU	Sårbar (Vulnerable)	Arter som har høy risiko for å dø ut (10 % sannsynlighet for utdøing innen 100 år).
NT	Nær truet (Near Threatened)	En art er nær truet når den ikke tilfredsstiller noen av kriteriene for CR, EN eller VU, men er nære ved å tilfredsstille noen av disse kriteriene nå, eller i nær framtid.
DD	Datamangel (Data Deficient)	En art settes til kategori datamangel når usikkerhet om artens korrekte kategori plassering er svært stor, og klart inkluderer hele spekteret av mulige kategorier fra og med CR til og med LC.

Tabell 3. Kategorier for arter som ikke er rødlistet.

Kategori	Kategori	Forklaring
NE	Ikke vurdert (Not Evaluated)	Arter som ikke har blitt vurdert. Dette kan for eksempel skyldes dårlig utredet taksonomi, dårlig kunnskapsgrunnlag eller mangel på tilgjengelig kompetanse.
NA	Ikke egnet (Not Applicable)	Arter som ikke skal vurderes på nasjonalt nivå. I hovedsak fremmede arter hvilket er arter som er kommet til Norge ved hjelp av mennesket eller menneskelig aktivitet etter år 1800.
LC	Livskraftig (Least Concern)	Dette er arter som ikke er direkte truet og har livskraftige bestander i Norge.

Vedlegg 3. Kategorier for fremmede arter

Fremmedartslista for Norge (Artsdatabanken, 2023) lister og risikovurderer arter som bevisst eller ubevisst er innført til Norge ved hjelp av mennesket, etter år 1800.

Dette betyr at alle arter som er tatt inn i Norge etter 1800 betegnes som fremmede arter. De fremmede artene blir vurdert etter invasjonspotensial og økologisk effekt og blir satt i en kategori som viser hvilken grad av trussel arten utgjør for norsk natur. Invasjonspotensial angir sannsynlighet for artens spredning og etablering i naturen, og sannsynlig hastighet for invasjonen. Økologisk effekt viser i hvilken grad den fremmede arten kan påvirke stedegne arter og naturtyper.

Tabell 4. Kategorier i Fremmedartslisten for Norge 2018.

FA-kategori	Kategori	Forklaring
SE	Svært høy risiko (Severe impact)	Fremmede arter med en svært høy risiko er faktiske eller potensielle økologiske skadegjørere og har potensial til å etablere seg over store områder.
HI	Høy risiko (High impact)	Fremmede arter med høy risiko har stor spredning med en viss økologisk effekt, eller stor økologisk effekt med en begrenset spredning
PH	Potensielt høy risiko (Potentially high impact)	Fremmede arter med potensielt høy risiko har enten store økologiske effekter, kombinert med et lite invasjonspotensial, eller et stort invasjonspotensial, men ingen kjente økologiske effekter.
LO	Lav risiko (Low impact)	Fremmede arter med lav risiko er ikke dokumentert å ha noen vesentlig negativ påvirkning på norsk natur.
NK	ingen kjent risiko (No known impact)	Fremmede arter uten kjent risiko har ingen kjent spredningspotensial og ingen kjente økologiske effekter

Biofokus

– for et godt kunnskapsgrunnlag

Biofokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. Biofokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. Biofokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. Biofokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir den digitale rapportserien **Biofokus rapport**.

Biofokus rapport 2025–074
ISSN 1504-6370
ISBN 978-82-8449-527-9

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
biofokus.no